

वा०रा०

॥२०॥

तदेववचनमाह ॥ यदात्विति ॥ यदा सलक्ष्मणस्यरामस्य सीता सकृत्समीक्ष्यैव तात्कालिकापातविचारंकृत्यैव प्रसह्य हता तदैव तेचित्तं यमुना यामुनं हृदमिव सुनिश्चितं भजेत निश्चयभजनार्हं यथायमुना पृथिव्यामवतारसमयेव स्वहृदं पूरयति कालांतरे तु समुद्रंगतत्वात्तज्जलस्य तत्पूरणासंभवएवमस्माभिः सहविचारस्य सएवकालइदानीं त्वनर्थनिश्चयो जातएवेति विचारो निष्फल इति क्रोधजा व्यंगोक्तिः ॥ २८ ॥ व्यंगतयोक्तमेव साक्षादप्याह ॥ सर्वमिति ॥ यदेतद्वचनापूर्वं प्रसह्य परदारहरणादिकृतं एतत्सर्वं महाराज तवाप्रतिमं अनुचितं ॥ इदानीं विचारोपि निष्फल इत्याह ॥ विधीयेतेति ॥ अस्य कर्मणः करणमुद्दिश्य प्रवृत्तिकाल एव यद्यस्माभिः सह मंत्रयेत तदा विधीयेतास्माभिरस्य निवारणमिति शेषः ॥ इदानीं क्रियमाणो विचारस्तु गतजलसेतुबंधनसम इति भावः ॥ २९ ॥ अथ मंत्रिभिरसंमंत्र्य कृतं निश्चयकर्म पश्चात्परितापाय भवतीत्या

यदा तुरामस्य सलक्ष्मणस्य प्रसह्य सीता खलु सा इहा हता ॥ सकृत्समीक्ष्यैव सुनिश्चितं तदा भजेत चित्तं यमुने वयामुनं ॥ २८ ॥ सर्वमेतन्महाराज कृतमप्रतिमं तव ॥ विधीयेत सहास्माभिरादावेवास्य कर्मणः ॥ २९ ॥ न्यायेन राजकार्याणि यः करोति दशानन ॥ न स संतप्यते पश्चान्निश्चितार्थमतिर्नृपः ॥ ३० ॥ अनुपायेन कर्माणि विपरीतानि यानि च ॥ क्रियमाणानि दुष्यन्ति हवींष्यप्रयतेष्विव ॥ ३१ ॥

यः पश्चात्पूर्वकार्याणिकर्माण्यभिचिकीर्षति ॥ पूर्वचापरकार्याणिसनवेदनयानयौ ॥ ३२ ॥ ह न्यायेनेति ॥ प्रथमं मंत्रिभिः सह निश्चितार्थमतिर्भूत्वा यो नृपतिन्यायेन राजकार्याणि करोति स तत्कार्यं कृत्वा पश्चान्न संतप्यते ॥ ३० ॥ अन्यथा व्यतिरेकमप्याह ॥ अनुपायेनेति ॥ मंत्रिभिः सह सामाद्युपायविचारानालंबनेन मोहात्स्वयमेव यानि विपरीतान्यन्यायकृत्यानि करोति तानि तथा क्रियमाणानि दुष्यन्ति कश्चमलं प्रापयन्ति ॥ अप्रयतेषु अभिचारत्वादपवित्रेषु यागेषु हुतानि हवींषीव ॥ तानि तु प्रत्यगेनमभिचारस्तृणुते इति कर्तारं कश्चमलं प्रापयन्त्येव तद्वदिदं कर्मापाततः सुखमिव भासमानमपि परिणामे दुःखायैवेति भावः ॥ ३१ ॥ यथाकालं यस्य कर्मानारंभः समूर्ख इत्याह ॥ यदिति ॥ पूर्वकार्याणि प्रथमकर्तव्यानि कर्माणि पश्चादभिचिकीर्षति ॥ एवं पश्चात्कर्तव्यानि पूर्वकरोति स नयानयौ न वेद ॥ सान्निप्रथमं प्रयोक्तव्येदं दंडे पश्चात्प्रयोक्तव्ये सामचेत्यर्थः ॥ यद्वा विचारानंतरं कर्मकरणमुचितं तद्विपरीत्यं कुर्वन्तु नीत्यनीत्यज्ञानीत्यर्थः ॥ ३२ ॥

यु०कां०

॥ २० ॥